

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

จากการที่รัฐบาลได้มีนโยบายในการปฏิรูประบบราชการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการศึกษได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ส่งผลให้บุคลากรของรัฐต้องพัฒนาตนเองเพื่อเข้าสู่การปฏิรูปการศึกษาอันเป็นเป้าหมายที่นำไปสู่การสร้างคนและสร้างงานอย่างมั่นคงและยั่งยืน โดยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มาตรา 75 ได้ระบุว่ารัฐต้องจัดระบบงานราชการและงานของภาครัฐอย่างอื่นให้มีประสิทธิภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชน คณะรัฐมนตรีมีมติ เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม พ.ศ. 2542 ให้มีแผนการปรับเปลี่ยนระบบงบประมาณ การเงิน พัสดุ เป็นระบบงบประมาณที่มุ่งเน้นผลงานผลิต และผลลัพธ์ เน้นการปรับปรุงระบบงบประมาณ การเงิน และพัสดุให้ทันสมัยเหมาะสมกับการพัฒนาประเทศ (สำนักนายกรัฐมนตรี. 2545 : คำนำ)

แผนการปรับเปลี่ยนระบบงบประมาณ การเงิน และพัสดุ ตามแนวปฏิรูประบบราชการ คือ ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance – Based Budgeting : PBB) เป็นระบบงบประมาณที่แสดงถึงความเชื่อมโยงระหว่างทรัพยากรที่ใช้กับผลงานที่เกิดขึ้นว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร มีความคุ้มค่ามากน้อยเพียงใด และการที่หน่วยงานจะจัดทำงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานให้มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องมีกลไกขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ถูกต้อง โดยอาศัยแนวทางการพัฒนาตามมาตรฐานการจัดการด้านการเงิน 7 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการวางแผนงบประมาณด้านการกำหนดผลผลิตและการคำนวณต้นทุน ด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงานด้านการบริหารสินทรัพย์ และด้านการตรวจสอบภายใน โดยในด้านการวางแผนงบประมาณเริ่มต้นจากการจัดทำแผนกลยุทธ์ของหน่วยงาน ซึ่งประกอบด้วย วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าประสงค์ ผลผลิตหลัก กลยุทธ์ โครงสร้างแผนงาน ตัวชี้วัดความสำเร็จของผลงานและการวางแผนค่าใช้จ่ายงบประมาณระยะปานกลาง (Medium Term Eapenditure Framework หรือที่เรียกชื่อย่อว่า MTEF) (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2545 ข : 8)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 มาตรา 48 ที่กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารสถานศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และให้เปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ตลอดจนการรองรับการประเมินจากภายนอก (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 4) และในการกำหนดมาตรฐานต่าง ๆ เพื่อการประเมินจากภายนอกสำหรับสถานศึกษาได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติจึงกำหนดมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานขั้นนี้มี 27 มาตรา 91 ตัวบ่งชี้ และในมาตรฐานด้านกระบวนการที่ 13 มีการจัดองค์กร / โครงสร้างและการบริหารงานอย่างเป็นระบบครบวงจรให้บรรลุเป้าหมายการศึกษา ตัวบ่งชี้ที่ 2 ที่กำหนดไว้ว่ามีปรัชญา แผนพัฒนา / ธรรมนูญสถานศึกษา แผนการดำเนินงานของสถานศึกษาและตัวชี้วัดความสำเร็จ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2544 : 11)

การวางแผนระดับชาติ ได้ตระหนักถึงความต้องการของประชาชนและความจำเป็นที่ส่วนราชการต้องปรับตัวเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของภาคราชการให้ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้เต็มที่ ทันการณ์ และสามารถแก้ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีความเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. ม.ป.ป. : 2-3) ดังจะเห็นได้จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535 - 2539) ให้ความสำคัญในการปรับบทบาทของราชการจากการตรวจสอบควบคุม กำกับดูแลและส่งเสริม การปรับขนาดและโครงสร้างของหน่วยงานภาครัฐให้มีขนาดกะทัดรัด ปรับบทบาทการทำงานของข้าราชการโดยการกระจายความรับผิดชอบและอำนาจการตัดสินใจให้แก่ข้าราชการในระดับปฏิบัติมากขึ้นและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 8 (พ.ศ. 2540 - 2544) ก็ยังให้ความสำคัญเรื่องการปรับเปลี่ยนบทบาทของระบบราชการจากการตรวจสอบและควบคุมกำกับดูแลและส่งเสริมพร้อมทั้งลดบทบาทในการดำเนินกิจการของภาครัฐเพื่อส่งเสริมให้ภาคเอกชนเข้ามามีบทบาทมากขึ้นเร่งรัดปรับปรุงโครงสร้างองค์กร การบริการ บุคลากร และขั้นตอนการทำงานให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่เป็นอยู่อย่างจริงจัง เพื่อให้การปรับเปลี่ยนระบบราชการเกิดผลในทางปฏิบัติ คณะรัฐมนตรีได้มีมติเห็นชอบแผนปฏิรูประบบบริหารภาครัฐ พ.ศ. 2540 - 2542 (สำนักนายกรัฐมนตรี. 2545 : 1-2) โดยมีวัตถุประสงค์ให้ภาครัฐสามารถนำบริการที่ดีมีคุณภาพสูงไปสู่ประชาชน

มีระบบการทำงานและเจ้าหน้าที่ที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิภาพสูงเท่าเทียมกับมาตรฐานสากล มีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เป็นระบบที่เกื้อกูลไวต่อปัญหาและความต้องการของประชาชน ยืดหยุ่นและปรับตัวได้ทันเหตุการณ์ต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมและประชาคมโลก เสริมสร้างวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล และเป็นระบบที่ได้รับความเชื่อถือศรัทธาของประชาชน ซึ่งแผนการปฏิรูประบบบริหารภาครัฐจะครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ แผนการปรับเปลี่ยนบทบาทภารกิจและวิธีการบริหารงานภาครัฐ แผนการปรับเปลี่ยนระบบงบประมาณ การเงินและการพัสดุ แผนการปรับเปลี่ยนระบบการบริหารงานบุคคล แผนการปรับเปลี่ยนกฎหมาย และแผนการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมและค่านิยม (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. 2545. : 2-3) ส่วนแผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 9 (พ.ศ. 2545-2559) นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งพัฒนาคนอย่างรอบด้านและสมดุลเพื่อเป็นฐานหลักของการพัฒนา มุ่งสร้างสังคมไทยให้เป็นสังคมคุณธรรมภูมิปัญญาและการเรียนรู้ มุ่งพัฒนาสภาพแวดล้อมของสังคมเพื่อเป็นฐานในการพัฒนาคนและสร้างสังคมคุณธรรมภูมิปัญญาและการเรียนรู้ เน้นการจำกัดลดขจัดปัญหาความยากจน ความขัดสน ความด้อยทั้งโอกาสและศักดิ์ศรีของมนุษย์ เน้นการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม เน้นการสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดและสนับสนุนการจัดการศึกษา ซึ่งรวมถึงการวางแผนทางการศึกษานั้นเอง (สำนักนายกรัฐมนตรี. 2545 : 7-9)

การปรับเปลี่ยนระบบงบประมาณการเงินและการพัสดุ มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับการปฏิรูประบบราชการไทย เป็นแผนที่มุ่งเน้นให้เกิดการปรับเปลี่ยนระบบการจัดการงบประมาณของประเทศ ซึ่งสำนักงบประมาณได้ร่วมกับบริษัท KPMG Barents ประเทศออสเตรเลีย (กรมสามัญศึกษา. 2544 : 4) ได้ร่วมกันศึกษาวิจัยและได้ข้อสรุปในการดำเนินการปรับเปลี่ยนระบบงบประมาณ การเงินและพัสดุ จะต้องปรับเปลี่ยนจากระบบงบประมาณแบบแผนงาน (Planning Programming Budgeting System : PPBS) เป็นระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance – Based Budgeting : PBB) เพื่อปรับเปลี่ยนระบบการจัดการงบประมาณที่ให้ความสำคัญของทรัพยากรที่ใช้ไป (Inputs) การควบคุมการจัดสรรงบประมาณอย่างเข้มงวด และมีความเคร่งครัดในการเบิกจ่าย ให้เป็นระบบการจัดการงบประมาณที่เน้นผลผลิต (Outputs) และผลลัพธ์ (Outcomes) ที่เกิดขึ้นโดยที่ผลผลิตคือ สิ่งของหรือบริการที่เป็นรูปธรรมหรือรับรู้ได้จัดทำโดยองค์กรภาครัฐ ผลลัพธ์คือ ผลประโยชน์ที่ได้จากผลผลิตมีผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อม โดยผลผลิตที่เกิดขึ้นจะต้องมีความเชื่อมโยงกับผลลัพธ์ และ

ผลลัพธ์จะต้องมีความสอดคล้องกับเป้าหมายและนโยบายของรัฐบาล ให้อำนาจและอิสระในการบริหารของหน่วยงานมีความยืดหยุ่นมากขึ้นในการใช้จ่ายงบประมาณ (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 7-11) ระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานเป็นระบบที่กระจายอำนาจการบริหารงบประมาณไปสู่หน่วยงานปฏิบัติ เพื่อให้หน่วยงานปฏิบัติเกิดความคล่องตัวในการดำเนินการ ดังนั้น หน่วยงานจำเป็นต้องพัฒนาขีดความสามารถตามมาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 ด้าน ซึ่งเป็นมาตรฐานที่กำหนดขึ้นเพื่อประกันความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้นจากการนำงบประมาณไปใช้ประกอบกับ การวางแผนงบประมาณ การกำหนดผลผลิตและการคำนวณต้นทุน การจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง การบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน การบริหารสินทรัพย์ และการตรวจสอบภายใน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2545 : 12-13)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศ ได้รับคัดเลือกให้เป็นหน่วยงานที่นำร่องในการจัดการงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานด้านการจัดการศึกษา จึงจำเป็นต้องพัฒนาขีดความสามารถตามมาตรฐานทางการเงินดังกล่าวให้กับโรงเรียนในสังกัด ซึ่งเป็นหน่วยงานทางการศึกษาระดับปฏิบัติหน่วยงานแรกที่จัดการศึกษาให้กับเยาวชนของชาติ โดยเริ่มพัฒนาบุคลากรในเรื่องการวางแผนที่ดีว่าเป็นหัวใจสำคัญของกระบวนการบริหาร ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการบริหารในหน่วยงานภาครัฐ หรือเอกชน เพราะการวางแผนเป็นกระบวนการคิดก่อนลงมือปฏิบัติ หากวางแผนดีก็เปรียบเสมือนการดำเนินงานให้สำเร็จไปแล้วครึ่งหนึ่ง (รังสรรค์ มณีเล็ก. 2544 : บทนำ) และตามกระบวนการจัดการงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน กำหนดให้ส่วนราชการต้องดำเนินการจัดทำแผนกลยุทธ์ซึ่งเป็นรูปแบบการวางแผนที่ช่วยให้หน่วยงานพัฒนาตนเองได้ทันกับสภาพการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม ให้ความสำคัญกับการศึกษาวิเคราะห์บริบท สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของหน่วยงาน เป็นการวางแผนขององค์กร โดยองค์กรและเพื่อองค์กร เป็นแผนที่เกิดจากการระดมความคิดความร่วมมือของผู้ที่เกี่ยวข้องในองค์กร และรูปแบบการวางแผนสอดคล้องกับการกระจายอำนาจที่เป็นกระแสหลักในการบริหารภาครัฐในปัจจุบัน (สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. 2543 : 32-33) ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้จากการจัดทำแผนกลยุทธ์จะนำไปจัดทำแผนงบประมาณ

จากการติดตามผลการดำเนินงาน การปฏิบัติตามในการบริหารจัดการขององค์กร หรือโรงเรียน เพื่อให้องค์กรมองเห็นภาพอนาคตที่ต้องการ ซึ่งการปฏิบัติตามเป็นเรื่องใหม่ ของหน่วยงานทางการศึกษา จึงทำให้บุคลากรในหน่วยงานประสบปัญหาในการจัดทำแผน กลยุทธ์ และการจัดทำแผนกลยุทธ์ระดับ โรงเรียนเป็นการจัดทำแผนแบบใหม่ที่ทุกโรงเรียน ต้องดำเนินการให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้ การบริการโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน มีทิศทางที่แน่นอน มีประสิทธิภาพและมุ่งเน้นผลงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ได้ดำเนินการตามบทบาทหน้าที่ ที่กำหนดเพื่อช่วยเหลือสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ โดยกำหนดเป้าประสงค์ใน 4 ด้าน คือ 1) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มี ประสิทธิภาพ 2) โรงเรียนมีคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา 3) ครูและผู้บริหารเป็นบุคลากร มืออาชีพ 4) นักเรียนมีคุณภาพ แต่จากการสรุปผลการปฏิบัติงานที่ผ่านมาพบว่า มีสภาพปัญหา ที่สำคัญ ได้แก่ ขาดความต่อเนื่องในการนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติอย่างจริงจังและขาดการ ศึกษาประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฯ ยังไม่มีประสิทธิ ภาพเท่าที่ควร เนื่องจากการขาดแคลนบุคลากร บุคลากรขาดขวัญและกำลังใจจากการได้รับผล กระทบของการปฏิบัติโครงสร้างการบริหาร ขาดความรู้ความเข้าใจในระบบงานที่เป็นภารกิจ ใหม่ ขาดสื่อและเทคโนโลยีในการทำงานสถานศึกษาทุกแห่งมีระบบประกันคุณภาพภายในแต่ ยังไม่เข้มแข็ง ร้อยละ 53.75 ยังไม่ได้รับการประเมินจากภายนอก สถานศึกษามีศักยภาพที่แตก ต่างกันตามความพร้อมของชุมชน และสถานศึกษาส่วนหนึ่งขาดการปรับเปลี่ยนการบริหาร จัดการให้สอดคล้องกับสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ผู้มีส่วนได้เสียชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องขาดความเข้าใจในการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของสำนั กงานเขตพื้นที่การศึกษาฯ การจัดทำแผนกลยุทธ์นั้นจะต้องเกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุก ฝ่ายทั้งบุคลากรในและนอกสถานศึกษา แต่บุคลากรดังกล่าวส่วนใหญ่ยังมีส่วนร่วมน้อยในการ จัดทำแผนกลยุทธ์ เพราะที่ผ่านมามีการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี หรือแผนอื่น ๆ มักจะ เป็นหน้าที่ของบุคลากรเพียงบางส่วนเท่านั้น ซึ่งลักษณะ ดังกล่าวจะก่อให้เกิดผลเสียหายน่อ องค์กรในการนำแผนสู่การปฏิบัติ จะขาดความร่วมมือ จากหลาย ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทำให้ เกิดการสูญเปล่าทางปัจจัยที่ลงทุน เช่น งบประมาณและ เวลา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มหาสารคาม เขต 2. 2547 ข : 14)

ผู้วิจัย ในฐานะเป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดทำแผนกลยุทธ์ และการดำเนินงาน ตามแผนของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 จึงมีความ

ตระหนักและสนใจที่จะศึกษา การปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 เพื่อนำผลที่ได้จากการทำวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไข และพัฒนาการจัดทำแผนกลยุทธ์ของหน่วยงานทางการศึกษาให้ดียิ่งขึ้น และพัฒนาคุณภาพการศึกษาของให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งโดยรวมและรายด้าน
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าจัดทำแผนกลยุทธ์ และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับการปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สมมติฐานการวิจัย

1. ระดับการปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขต 2 พื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2548 อยู่ในระดับมาก ทั้งโดยรวมและรายด้าน
2. ระดับการปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขต 2 พื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2548 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าจัดทำแผนกลยุทธ์ และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน แตกต่างกัน ทั้งโดยรวมและรายด้าน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษากรอบแนวคิดโดยใช้ยุทธศาสตร์การบริหารและกระบวนการจัดทำแผนกลยุทธ์ของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2548 มี 8 ยุทธศาสตร์ (สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 2548 : 7-33) คือ

- ยุทธศาสตร์ที่ 1 ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา
- ยุทธศาสตร์ที่ 2 หลักสูตรสู่การเรียนรู้
- ยุทธศาสตร์ที่ 3 ปฏิรูปการเรียนรู้ : ผู้เรียนเป็นสำคัญ
- ยุทธศาสตร์ที่ 4 เทคโนโลยีสู่การเรียนรู้
- ยุทธศาสตร์ที่ 5 ครูและบุคลากรมืออาชีพ
- ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการโดยโรงเรียนเป็นฐาน (SBM)
- ยุทธศาสตร์ที่ 7 พัฒนาระบบประกันคุณภาพ
- ยุทธศาสตร์ที่ 8 การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

ขอบเขตการวิจัย

1. กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษา การปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ปีการศึกษา 2548 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 : 7-33) ดังนี้

ตัวแปรต้น

1. ผู้บริหาร
2. หัวหน้าจัดทำแผนกลยุทธ์
3. ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

ตัวแปรตาม

- การปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์ของสถานศึกษา 8 ยุทธศาสตร์
- ยุทธศาสตร์ที่ 1 ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา
  - ยุทธศาสตร์ที่ 2 หลักสูตรสู่การเรียนรู้
  - ยุทธศาสตร์ที่ 3 ปฏิรูปการเรียนรู้ : ผู้เรียนเป็นสำคัญ
  - ยุทธศาสตร์ที่ 4 เทคโนโลยีสู่การเรียนรู้
  - ยุทธศาสตร์ที่ 5 ครูและบุคลากรมืออาชีพ
  - ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการโดยโรงเรียนเป็นฐาน (SBM)
  - ยุทธศาสตร์ที่ 7 พัฒนาระบบประกันคุณภาพ
  - ยุทธศาสตร์ที่ 8 การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

แผนภูมิที่ 1 ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 319 คน หัวหน้าจัดทำแผนกลยุทธ์ จำนวน 319 คน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 319 คน รวมทั้งสิ้น 957 คน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสถานภาพ กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด 2545 : 43) ได้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 91 คน หัวหน้าจัดทำแผนกลยุทธ์ จำนวน 91 คน และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 91 คน รวมทั้งสิ้น 273 คน

3. ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ ผู้บริหาร หัวหน้าจัดทำแผนกลยุทธ์ และประธานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 มี 8 ยุทธศาสตร์ ดังนี้คือ

1. ยุทธศาสตร์ที่ 1 ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา
2. ยุทธศาสตร์ที่ 2 หลักสูตรสู่การเรียนรู้
3. ยุทธศาสตร์ที่ 3 ปฏิรูปการเรียนรู้ : ผู้เรียนเป็นสำคัญ
4. ยุทธศาสตร์ที่ 4 เทคโนโลยีสู่การเรียนรู้
5. ยุทธศาสตร์ที่ 5 ครูและบุคลากรมืออาชีพ
6. ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการ โดยโรงเรียนเป็นฐาน (SBM)
7. ยุทธศาสตร์ที่ 7 พัฒนาระบบประกันคุณภาพ
8. ยุทธศาสตร์ที่ 8 การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. แผนกลยุทธ์ หมายถึง กระบวนการบริหารการวางแผนที่มีการคิดวิเคราะห์หาทางเลือกที่เหมาะสมและดีที่สุด เพื่อนำองค์กรพัฒนาไปสู่อนาคตที่มุ่งหวังอย่างมีประสิทธิภาพที่สถานศึกษาจัดทำขึ้น

2. การปฏิบัติตามแผนกลยุทธ์ หมายถึง การจัดทำกลยุทธ์หรือยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาแบบมุ่งเน้นผลงาน และการนิเทศการปฏิบัติงานการจัดทำกลยุทธ์แบบมุ่งเน้นผลงาน คือ

2.1 ยุทธศาสตร์ที่ 1 ความเสมอภาคในโอกาสทางการศึกษา หมายถึง การจัดให้มีโครงสร้างการศึกษาที่เปิดกว้างยืดหยุ่นหลากหลายรูปแบบและวิธีการจัดที่เอื้อให้ประชาชนเข้าถึงความรู้ได้อย่างเสมอภาคและเท่าเทียมกัน ทำให้การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่

2.2 ยุทธศาสตร์ที่ 2 หลักสูตรสู่การเรียนรู้ หมายถึง การกำหนดให้สถานศึกษาจัดทำเป็นหลักสูตรสถานศึกษาโดยจัดทำสาระรายละเอียดเป็นรายปี/ รายภาค ให้สอดคล้องกับสภาพผู้เรียนมีคุณลักษณะการเป็นคนดี มีความรู้ อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2.3 ยุทธศาสตร์ที่ 3 ปฏิรูปการเรียนรู้ : ผู้เรียนเป็นสำคัญ หมายถึง การจัดการศึกษา โดยกำหนดให้การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด

2.4 ยุทธศาสตร์ที่ 4 เทคโนโลยีสู่การเรียนรู้ หมายถึง การส่งเสริม สนับสนุน ให้มีการจัดหาใช้และพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและนำเทคโนโลยีทุกรูปแบบมาใช้เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งการบริหารและการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ

2.5 ยุทธศาสตร์ที่ 5 ครูและบุคลากรมืออาชีพ หมายถึง การบริหารงานบุคคลที่มีคุณภาพ ในปริมาณที่เพียงพอและเหมาะสมสำหรับการปฏิบัติการกิจหน้าที่ และบุคลากรเหล่านั้น มีขวัญกำลังใจที่ดีมีความมุ่งมั่นตั้งใจทำงาน เพื่อให้เกิดผลตามเป้าหมายที่พึงประสงค์ขององค์กร

2.6 ยุทธศาสตร์ที่ 6 การบริหารจัดการโดยโรงเรียนเป็นฐาน (SBM) หมายถึง การสนับสนุนส่งเสริมสถานศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรต่าง ๆ หน่วยงานและบุคคลอื่น จัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานได้ มีส่วนร่วมและการสร้างเครือข่ายของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

2.7 ยุทธศาสตร์ที่ 7 พัฒนาระบบประกันคุณภาพ หมายถึง สถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน

2.8 ยุทธศาสตร์ที่ 8 การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน หมายถึง การจัดการศึกษา โดยให้บุคคลครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเอกชน องค์กร

เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่น ได้มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

3. ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือผู้รักษาราชการแทนผู้อำนวยการสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2

4. หัวหน้าจัดทำแผนกลยุทธ์ หมายถึง รองผู้อำนวยการสถานศึกษาฝ่ายจัดทำแผนกลยุทธ์หรือครูผู้ได้รับการแต่งตั้งเป็นหัวหน้า จัดทำแผนกลยุทธ์สถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 1

5. ประธานกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน หมายถึง ตัวแทนคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้รับเลือกตั้งจากผู้ทรงคุณวุฒิ

6. สำนักเขตพื้นที่การศึกษา หมายถึง หน่วยงานที่รับผิดชอบจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคาม เขต 2 ประกอบไปด้วย 6 อำเภอ คือ วาปีปทุม บรบือ พยัคฆภูมิพิสัย นาเชือก นาคุณ และยางสีสุราช

ประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

เป็นข้อเสนอแนะสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางในการจัดทำแผนกลยุทธ์ขององค์กร เพื่อให้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติจริง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุดกับสถานศึกษาและนักเรียนต่อไป